

ХАНС КРИСТИАН АНДЕРСЕН ГОЛЕМИЯТ МОРСКИ ЗМЕЙ

Превод от датски: Светослав Минков, —

chitanka.info

Живееше някога една малка морска рибка от добро семейство. Нейното име не си спомням — нека учените ти го кажат. Тая рибка имаше хиляда и осемстотин братя и сестри, всички на една възраст. Никой от тях не познаваше нито баща си, нито майка си. Още от самото си раждане те бяха предоставени на собствените си грижи и плуваха, дето им видят очите. И тъкмо туй им доставяше голямо удоволствие. Вода за пиене те имаха предостатъчно — цял океан. За храна не се грижеха — намираха я много лесно. Всяка рибка искаше да живее по своему, всяка рибка трябваше да има своя собствена история. Впрочем за това нито една от тях не мислеше.

Слънчевите лъчи проникваха във водата и осветяваха всичко, що окръжаваше рибките. Милиарди най-странни същества гъмжаха наоколо. Едни бяха големи, грозни, със страшни уста. Те можеха да глътнат наведнъж всички хиляда и осемстотин братя и сестри, но не правеха това.

Малките рибки плуваха заедно, в голямо ято, като селдите и скумриите. И ето, веднъж, когато те плуваха спокойно под водата, без да мислят за каквото и да било, съвсем неочаквано нещо падна с ужасен трясък помежду им — нещо дълго, тежко, което изглеждаше, че няма край. То се простираше все по-надалеч, то смазваше и осакатяваше малките рибки, които се изпречваха на пътя му. Всички, не само малките, но и големите риби, като се почне от повърхността, та се стигне до самото дъно, се разбягаха уплашено на всички страни. А тежкото и страшно „нещо“ потъваше все по-дълбоко и пълзеше все по-напред през целия обширен океан.

Рибите и мекотелите — всичко, което плуваше и лазеше под водата, гледаше тоя ужасен предмет, тоя безкраен и невиждан морски змей, който се бе появил така неочаквано отгоре.

Но какво беше това? Хайде, аз ще ви кажа. Това беше най-дългият телеграфен кабел, който хората спуснаха в океана между Европа и Америка.

Под водата настана необикновен смут. Всички законни обитатели на морето се изплашиха ужасно. Хвърчащата риба се издигна високо над морската повърхнина, а морският петел изскочи от водата на разстояние един изстрел. Другите риби пък се гмурнаха с такава бързина на дъното, че стигнаха там много по-рано от потъващия

кабел и изплашиха както треската, тъй и камбалата, които плуваха мирно в дълбочините и изяждаха своите ближни.

Няколко морски краставици бяха обхванати от такъв страх, че изплюха дори стомасите си, ала все пак останаха живи — туй се случва често с тях. Много омари и големи раци, които бягаха от кабела, излязоха от твърдите си брони и трябваше да се разделят с нозете си.

Сред всичкия тоя смут и страх хилядата и осемстотин братя и сестри се пръснаха на различни страни и повече не се срещнаха, а ако се срещнеха, не можеха да се познаят. Само половин дузина рибки останаха заедно. Като престояха няколко часа на едно място, те дойдоха на себе си и започнаха да се оглеждат любопитно наоколо.

Те се озъртаха насам-натам, гледаха нагоре, гледаха надолу и им се струваше, че виждат на самото дъно ужасния предмет, който бе изплашил не само тях, но и всички останали риби — големи и малки. Тоя предмет се простираше, додето им виждаха очите. На вид той беше тънък, но кой го знаеше дали не се разтяга на ширина и каква сила крие в себе си. Той лежеше спокойно, но и туй — мислеха си рибите — може да е някаква хитрина и примка.

— Нека си лежи, щом иска, това не ни интересува! — рече най-предпазливата от рибките. Ала най-малката от тях все още не можеше да се успокои и искаше непременно да узнае що за същество е това. Тя изплува горе, защото горе най-скоро можеше да се разбере каква е работата. А заедно с нея и всички останали рибки се издигнаха на повърхността на морето. Времето беше тихо.

Горе те срещнаха най-напред делфина, който, както е известно, е голям безделник и знае само да се премята презглава и да прави разни скокове. Рибките го отрупаха с въпроси, но той остана горд и мълчалив, тъй като мислеше само за скоковете си.

След това те се обърнаха към тюлена. Той беше по-учтив, макар че имаше обичай да яде малки рибки. Ала тоя ден тюленът беше сит и знаеше повече, отколкото скачокът делфин.

— Много ноци прекарах аз върху мокрия камък — каза тюленът и погледна нататък, дето се виждаше земя. — Там живеят едни лоши същества, които на свой език се наричат хора. Те ни поставят разни примки, но повечето от нас се изплъзват от тях — тъй се случи с мен, тъй стана и с морската змиорка, за която вие говорите. Тя навярно е

попаднала на сушата още от незапомнени времена и се намира в тяхна власт. Хората я сложиха на един кораб, за да я пренесат през морето в друга, далечна страда. Много труд употребиха те, ала все пак я надвиха, защото тя беше вече отслабнала на сушата. Те я свиха на колело върху кораба, но въпреки това тя сполучи да избяга и да дойде тук. Хората се мъчеха с всички сили да я задържат, но тя се изплъзна из ръцете им и отиде на дъното. Сега лежи там.

— Тя е много слаба! — казаха малките рибки.

— Слаба е, защото е гладувала на сушата! — рече тюленът. — Но скоро ще се поправи и ще напълнее както по-рано. Аз мисля, че това е именно оная голяма морска змиорка, за която хората говорят и от която се страхуват толкова много. По-рано аз никога не бях я виждал и дори не вярвах в нейното съществуване, но сега мисля, че това е тъкмо тя!

И като каза това, тюленът се гмурна в дълбочините.

— Колко много знае той и как добре умее да разказва! — рекоха рибите. — Ние никога не сме били тъй умни, както сега... Дано туй, което чухме, не излезе лъжа!

— Хайде да се спуснем долу и да разследваме работата сами! — каза най-малката рибка. — Из пътя ние ще чуем и мненията на другите риби.

— Ние не ще мръднем и перките си, за да узнаем нещо повече! — казаха останалите рибки и заплуваха нататък.

— А пък аз ще се опитам! — каза малката рибка и се стрелна надолу към дълбочините на морето. Но тя беше още много далеч от мястото, дето лежеше дългото същество. Малката рибка се оглеждаше на всички страни, като се мъчеше да намери това място, но напразно. Тя никога не бе подозирала, че светът е тъй голям. Селдите плуваха на големи ята и святкаха като грамадни сребърни лодки. Скумриите също плуваха на ята и представляваха още по-великолепно зрелище. Навсякъде сновяха риби от най-различни видове и с най-различни цветове! Медузите изглеждаха като полупрозрачни цветя, носени от течението. От морското дъно се издигаха огромни растения, високи треви и дървета, прилични на палми. Листата им бяха покрити с искрящи раковинки.

Най-сетне малката рибка съгледа на дъното една дълга тъмна ивица и заплува към нея. Но тая ивица се оказа нито риба, нито кабел,

а само част от някакъв голям параход, който бе претърпял крушение. Палубата и дъното му бяха разрушени от напора на водата. Рибката влезе вътре в парахода, отдето течението беше отнесло всички загинали хора с изключение на двамина — това бяха една млада жена и детето ѝ, което тя стискаше в прегръдките си. Водата ги издигаше, сякаш ги люлееше и приспиваше. Малката рибка се изплаши много, защото не знаеше, че те вече не мотат да се събудят. Морските водорасли провисваха от кораба над красивите тела на майката и детето. Колко тихо и самотно беше тук... Малката рибка побърза да избяга и отиде към ония места, дето беше по-светло и дето можеше да се видят и други риби. Ала тя не бе успяла да отплува много надалеч, когато насреща ѝ се изпречи един млад, но страшно голям кит.

— Моля ти се, не ме изяждай! — рече рибката. — Аз съм толкова малка, че ти не ще усетиш нищо, ако ме глътнеш, а пък за мен животът е тъй хубав!

— Защо си дошла тук, на такава дълбочина, дето твоите братя обикновено не идват? — попита я китът.

Тогава рибката му разказа за чудната дълга змиорка, която се спуснала отгоре и изплашила дори и най-храбрите морски обитатели.

— Охо! — извика китът и всмукна толкова много вода, че когато изплува нагоре и поиска да въздъхне, водата изхвъркна нависоко като водоскок. — Охо! Ето кое ме е погъделичкало значи по гърба, когато аз се обърнах на другата страна. А пък аз помислих, че това е корабната мачта и че тя може да ми дотрябва, когато поискам да се почеша. Но туй не беше тук, на това място. Тоя предмет се намира много по-далеч. Аз трябва да го изследвам, сега и без това нямам друга работа.

И като каза това, той заплува напред, а малката рибка тръгна подире му, само че не съвсем близо, защото там, където китът разсичаше водата, се образуваше същински буен поток.

Те срещнаха на пътя си акулата и старата риба-пила. И двете бяха чули вече за чудната змиорка, която била страшно дълга и тънка, но още не я бяха видели, а пък много им се искаше да я видят.

В тоя миг до тях се доближи морската котка.

— И аз ще дойда с вас! — рече тя. На нея също се искаше да види змиорката.

— Ако тоя голям морски змей не е по-дебел от корабно въже, ще го прегриза веднага! — И морската котка разтвори устата си и показа

шест реда зъби. — Ако аз мога да оставям следи от зъбите си върху корабното въже, ще съумея, разбира се, да прегриза и такава връвчица.

— Ето го! — извика морската котка. — Аз го виждам! — Тя беше уверена, че вижда най-добре от всички. — Погледнете го само как се гърчи, как се вие и се свива на колело.

Но това не беше морският змей, а една истинска грамадна змиорка, дълга няколко метра. Тя се приближи към тях и понеже никога не бе правила никому впечатление, то и сега не можа да изплаши големите риби.

И те ѝ разказаха за новата змиорка и я попитаха дали и тя не иска да тръгне с тях да я търси.

— Ако тая змиорка е по-дълга от мен — каза морската змиорка, — скъпо ще ми заплати за това.

— Да, тя ще заплати за това! — рекоха останалите риби. — Ние сме достатъчно силни и няма да я търпим между нас! — И те заплуваха нататък.

Ала ето че нещо прегради пътя им — някакво странно чудовище, което по размер надминаваше всички, взети заедно. Това нещо можеше да бъде смятано за плаващ остров, който не се е задържал над водната повърхност. Но туй не беше остров, а един престарял кит. Главата му бе обрасла с морски растения, гърбът му бе покрит с пълзящи гадини и украсен с толкова много стриди и раковини, че черната му кожа изглеждаше изпъстрена с бели петна.

— Ела с нас, старче! — казаха рибите. — В нашия океан се е появила нова риба, която ние не можем да търпим помежду си!

— Предпочитам да си остана на мястото! — рече старият кит. — Оставете ме на мира! О-хо-хо! Аз страдам от тежка болест... чувствувам облекчение само когато изляза на повърхността на морето и покажа гърба си над водата. Тогава върху мен кацат добрите големи морски птици и започват да ме чешат. Това е тъй приятно, стига само да не забиват много дълбоко клюна си в тялото ми, защото понякога тоя клюн влиза в самото ми месо. Ето, вижте, на гърба ми и досега още стърчи скелетът на една птица. Тя беше забила много дълбоко ноктите си и когато аз се спуснах във водата, не можа да ги извади. Сега малките риби са изгризали всичкото ѝ месо. Погледнете на какво е заприличала тя!... Пък и аз самият на какво приличам?... Аз съм много болен!...

— Туй е само въображение! — каза младият кит. — Аз никога не боледувам. Изобщо рибите никога не боледуват.

— Извинете! — рече старият кит. — У змиорката се среща болест на кожата, шаранът заболява от шарка, а всички ние страдаме от глисти!

— Глупости! — извика акулата. Тя не искаше да слуша повече кита, а и спътниците ѝ също не искаха да го слушат. Те имаха много по-важна работа.

Най-сетне дружината стигна до онова място, дето лежеше телеграфният кабел. Последният се простираше на грамадно разстояние от Европа до Америка — по пясъчните дюни и по морската тиня, по скалистата почва и през цели гори от корали. Там, в дълбочините, се кръстосват различни течения, шумят водовъртежи, рибите плуват на ята, много по-големи от ятата на птиците, които ние виждаме по време на отлитането им към южните страни. Там, долу, кипи непрекъснато движение, там има вечен шум, плясък и шуртене. Ехото на тоя шум ние продължаваме да слушаме в големите празни раковини, когато ги допрем до ухото си.

— Ето го де лежи! — рекоха големите риби, а така също и малката. Те гледаха кабела, чието начало и край се губеха пред техния поглед.

Морските гъби и полипи се издигаха от дъното, наклоняваха се и се люлееха над кабела така, че той ту изчезваше от погледа, ту се показваха отново. Морски таралежи, охлюви и гадини мърдаха и пълзяха наоколо. Грамадни паяци, покрити с безброй паразити, се разхождаха по кабела като по въже. Тъмносини морски краставици и други същества, които всмукват храната в цялото си тяло, лежаха отгоре и сякаш миришеха новото животно, което се бе простряло върху морското дъно. Камбалата и треската се обръщаха на всички страни във водата, за да чуят всичко, каквото се приказва. Морската звезда, която се заравяше в тинята и оставяше да стърчат навън само две дълги стъбла с очи на върха, лежеше и чакаше да види какво ще излезе от всичката тая бъркотия.

А в това време телеграфният кабел лежеше съвсем неподвижно. Само вътре в него се криеше живот и кипяха мисли — човешките мисли, на които той беше проводник.

— Не бива да му се доверяваме! — каза китът. — Той може да ме ухапе по корема, а това е моята слаба страна.

— Хайде да го пипнем! — каза полипът. — Аз имам дълги ръце и здрави пръсти. Аз вече го пипах полека, но сега ще се опитам да го стисна по-силно.

И той протегна към кабела дългите си лепкави ръце и го хвана.

— Той няма нито люспи, нито кожа — рече полипът. — Аз мисля, че не може да ражда живи деца.

Морската змиорка се простря по цялата си дължина редом с кабела, като се изпъваше с всичка сила.

— Той е по-дълъг от мене! — каза тя. — Но дължината не е най-важното — трябва да притежаваш още кожа, стомах и гъвкавина на тялото...

Младият силен кит се спусна по-дълбоко от обикновено.

— Какво си ти — риба или растение? — попита той. — Може би ти си просто някакво творение на горния свят, което не може да процъфти у нас, под водата?

Но телеграфният кабел не отговаряше. Той беше зает с предаването на човешките мисли, които за една секунда изминаваха няколкостотин мили разстояние.

— Ще отговаряш ли, или искаш да те унищожим? — извика разярената акула. И всички други големи риби повториха след нея:

— Ще отговаряш ли, или искаш да те унищожим?

Кабелът не мърдаше — той си имаше свои грижи. Тоя, който е изпълнен с мисли, може да си позволи такава смелост.

„Нека ме унищожат — мислеше той. — Тогава ще ме извадят навън и пак ще ме поправят. Тъй се е случвало вече с мнозина от моите братя“.

Затова той не отговаряше, а продължаваше да предава телеграмите и да лежи спокойно на дъното на океана, верен на служебния си дълг.

А в това време слънцето горе залязваше, както се изразяват хората. То беше станало огненочервено и всички облаци по небето горяха като пламъци — един от друг по-красиви.

— Сега ние ще имаме червено осветление — рекоха полипите. — Така може би ще сполучим да разгледаме по-добре тая дяволия, ако туй, разбира се, е нужно.

— Горко му! Горко му! — изкрещя морската котка, като показва всичките си зъби.

— Горко му! Горко му! — повториха рибата-меч и морската змиорка.

И те се нахвърлиха върху кабела начело с морската котка. Ала в тоя миг, когато котката поиска да забие зъбите си в кабела, рибата-меч се заби с всичка сила в гърба ѝ. Туй се случи по грешка, но все пак котката стана негодна за работа.

Дигна се страшна олелия. Големите и малките риби, морските краставици и охлювите се сбиха и започнаха да се хапят и да се изяждат помежду си. Кабелът пак си лежеше както по-рано на дъното и си гледаше работата.

Над водата цареше черна нощ, долу светеха и хвърляха искри милиони и милиарди живи същества.

Морските риби и гадини гледаха телеграфния кабел.

— Какво е туй най-сетне? — питаха се те.

В това време пристигна морската крава. Тя имаше опашка и две къси ръце за гребане на водата. Гърдите ѝ висяха, а главата ѝ беше покрита с тиня и паразити.

— Ако искате да получите сведения за чужденеца, обърнете се към мен. Но в замяна на това аз ще искам да позволите на мен и на близките ми да пасем свободно из морските пасбища. Аз съм риба като вас, но благодарение на това, че редовно правя упражнения, мога и да пълзя. Аз съм най-умното животно в морето и мога да ви дам сведения за всичко, което живее и гъмжи над нас. Тая дяволия, която вие искате да разгледате, е дошла от горния свят, а туй, което дойде оттам, е или мъртво, или пък веднага става мъртво и безсилно. Оставете го да си лежи — то е само празна човешка измислица.

— И все пак аз мисля, че тая дяволия съвсем не е тъй проста! — рече малката рибка.

— Мълчи, скумрийке! — извика голямата морска крава.

— Глупачка! — казаха другите риби, а тая дума беше още по-оскърбителна.

И морската крава обясни подробно на всички, че това голямо морско чудовище, което бе дигнало такава тревога сред тях, макар и да не бе издало нито звук, е само измислица и хитрина на хората, които били много коварни.

— Те само мислят как да ни хванат — говореше морската крава.
— Те само за това живеят и дишат. Хвърлят мрежи, идват с куки, на които закачат примки, за да ни ловят. Тоя предмет е също някаква примка. Те си мислят, че ние ще се хванем в нея — колко са глупави! Но ние не сме глупави! Нека стоим малко по-настрана от примката — тогава тя ще изгние и ще се превърне в тиня. Всичко, което иде отгоре, е развалено и не става за нищо.

— Да, не става за нищо! — повториха всички морски обитатели и се съгласиха с мнението на морската крава, за да имат и те някакво мнение.

Само малката морска риба мислеше по-иначе.

— Тая безкрайно дълга морска змиорка може да е най-чудноватата морска риба. Такова е моето предчувствие!

— Най-чудноватото! — казваме и ние, хората, и го казваме напълно съзнателно и уверено. Това е големият морски змей, отдавна вече прославен в песни и предания.

Той се яви на света като рожба на човешкия гений и слезе на морското дъно. Той се простира от страните на Изтока до страните на Запада и разнася новини с много по-голяма бързина, отколкото слънчевият лъч разнася светлината от слънцето до земята. Той расте, увеличава дължината и силата си, расте от година на година, простира се през всички морета — както под ревящите вълни, тъй и под неподвижната водна шир, в която параходът се оглежда като в огледало и дето ята от риби святкат с всички багри на небесната дъга.

Дълбоко-дълбоко на дъното на морето почива тоя змей, който се увива като пръстен около цялото земно кълбо, ухапал опашката си. Рибите и земноводните животни блъскат главите си о него, но не могат да разберат каква е тая дяволия, дошла от горния свят. Те не разбират това изпълнено с мисли, говорещо на всички езици и все пак безмълвно създание, не разбират, че именно туй морско чудовище е най-великото съвременно чудо — чудо на чудесата, *големият морски змей на нашето време*.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.